

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (М. КИЇВ)
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА (М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК)
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КОМПАНІЙ З МІЖНАРОДНОГО
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ (М. КИЇВ)

**РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ
ЗРУШЕНЬ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ**

Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
24 квітня 2025 р., м. Київ
(українською, англійською мовами)

КИЇВ 2025

Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 24 квітня 2025 року) / за заг. ред. С. П. Калініної. Київ : МДУ, 2025. 204 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 10 від 15.05.2025).

Редакційна колегія:

Голова	Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;
Заступник голови	Тетяна Марена, проректор з науково-педагогічної роботи МДУ, кандидат економічних наук, доцент;
Члени редколегії:	Світлана КАЛІНІНА, декан економіко-правового факультету МДУ, доктор економічних наук, професор; Лілія МИХАЙЛИШИН, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ), доктор економічних наук, професор; Світлана ЛАНСЬКА, в.о. завідувача кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук, доцент; Валерія ПОДУНАЙ, доцент кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук, доцент; Клавдія ТАХТАРОВА, доцент кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук, доцент; Ольга ЛЕЛЮК, старший викладач кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук; Василь ВОСКОБОЙНИК, Президент Всеукраїнської Асоціації компаній з міжнародного працевлаштування

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України», яка відбулась 24 квітня 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах систематизовано сучасні трансформації глобального економічного розвитку, висвітлено аспекти глобалізаційного виміру розвитку міжнародного ринку праці, досліджено регуляторні пріоритети міграційної політики, здійснено науковий безпековий дискурс трудових ресурсного забезпечення, проаналізовано новітні конструкти і тренди HR-економіки.

Збірник адресований викладачам і науковцям, фахівцям у сфері ринку праці та міжнародної економіки, докторантам, аспірантам і студентам економічних спеціальностей закладів вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами економічної науки.

В матеріалах конференції представлена думка учасників. У збірнику максимально точно відображається авторська орфографія та пунктуація. Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

забезпечувати якісну освіту, захист прав інтелектуальної власності та створювати сприятливий інституційний клімат.

Таким чином, ефективна інтеграція ТНК у структуру національної економіки країн, що розвиваються, може стати важливою передумовою технологічної модернізації та інноваційного прориву на глобальному рівні.

Список джерел

1. Тараненко І. В. Роль транснаціональних корпорацій у формуванні глобальної інноваційної системи. *Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Економічні науки*. 2016. №1(31). С. 54–62. DOI: <https://doi.org/10.31498/2225-6725.31.2016.104557>.

2. Носова О. В. Прямі іноземні інвестиції ТНК як фактор інноваційного розвитку. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. 2021. Випуск 100. С. 45–56. URL: <https://periodicals.karazin.ua/economy/article/download/17579/16175> (дата звернення: 21.04.2024).

3. World Benchmarking Alliance. 2020. URL: <https://assets.worldbenchmarkingalliance.org/app/uploads/2020/09/Impact-of-multinationals-in-developing-countries.pdf> (дата звернення: 21.04.2024).

4. The Role of Multinational Corporations in Third World. Dr. Kenneth Okocha. DOI: <https://dx.doi.org/10.47772/IJRISS.2024.8080164>.

БЕЗЗУБЧЕНКО Ольга,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Маріупольський державний університет

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ ВВЕДЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ МИТ США

У сучасних умовах глобалізації та зростаючої взаємозалежності світових економік міжнародні корпорації (МНК) стали провідними гравцями на ринку товарів, послуг, капіталів та технологій. Їхня здатність успішно конкурувати як на локальних, так і на глобальних ринках визначається рівнем конкурентоспроможності – складним і багатогранним явищем, що охоплює інноваційність, ефективність управління, здатність до адаптації та стратегічного мислення. Конкурентоспроможність МНК не є сталою величиною – вона формується під впливом зовнішніх факторів (зміни на світових ринках, політична нестабільність, технологічні прориви) та внутрішніх ресурсів компанії (якість продукції, кадровий потенціал, корпоративна культура). У зв'язку з цим, важливим завданням як для менеджменту МНК, так і для дослідників у сфері міжнародної економіки є вивчення основних складових конкурентоспроможності та механізмів її забезпечення.

У цьому контексті аналіз основ, структурних елементів та сучасних підходів до підвищення конкурентоспроможності МНК набуває особливої актуальності. Такий аналіз дозволяє сформувати цілісне уявлення про те, як компанії можуть ефективно функціонувати в умовах динамічного та висококонкурентного глобального середовища.

До факторів конкурентоспроможності сучасних МНК належать: інноваційність та технологічні переваги, ефективні глобальні ланцюги постачання, сильний бренд і маркетинг, фінансово-інвестиційна стійкість, адаптивність до зовнішніх викликів, локалізація продукції та культурна адаптація.

У 2025 році адміністрація президента Дональда Трампа запровадила масштабні торговельні мита, включаючи 145% на китайські товари та 10% на імпорт з більшості інших країн. Ці дії спричинили значні зміни в глобальній торгівлі та вплинули на конкурентоспроможність міжнародних корпорацій [1]. Мита призвели до підвищення цін на імпортовані товари, що змусило компанії або підвищувати роздрібні ціни, або зменшувати власні прибутки. Адміністрація Трампа вже встановила 25-відсоткове мито на більшу частину імпорту з двох найбільших торговельних партнерів Сполучених Штатів, Канади та Мексики; 20-відсоткове мито на китайський імпорт; 25-відсоткове мито на всі імпортні автомобілі та автозапчастини, попри те, що американські споживачі можуть витрачати за оцінками Центру американського прогресу, додатково у середньому 5200 доларів США щороку через підвищення цін, спричинене митами [2].

Міжнародні корпорації, особливо в автомобільній та електронній галузях, зазнали труднощів через порушення ланцюгів постачання. Наприклад, введення 25% мит на автомобілі з Канади та Мексики змусило компанії, такі як Stellantis, тимчасово закрити заводи та звільнити працівників. Непередбачуваність торговельної політики США ускладнила стратегічне планування для корпорацій. Компанії, такі як Delta Air Lines та Walmart, були змушені переглядати свої інвестиційні плани та затримувати розширення через невизначеність щодо майбутніх мит [3]. Підвищення витрат на виробництво та імпорт обмежило можливості компаній інвестувати в дослідження та розвиток. Це особливо актуально для фармацевтичної галузі, де зростання витрат може призвести до зменшення інвестицій у нові розробки [4]. У відповідь на дії США, інші країни, такі як Китай, запровадили власні мита, що ще більше ускладнило ситуацію для міжнародних корпорацій. Це призвело до зниження обсягів торгівлі та зростання напруженості в міжнародних економічних відносинах. У своєму останньому огляді глобальної торгової системи женевська установа стверджує, що раніше очікувала зростання торгівлі товарами на 2,7% цього року. В результаті торговельної політики Вашингтона зараз прогнозується падіння на 0,2%.

Запровадження США додаткових мит на імпорт – це не лише політичний інструмент, а й фактор, що безпосередньо впливає на операційні витрати транснаціональних корпорацій. Багато МНК мають виробничі ланцюги, розосереджені по всьому світу. Наприклад, електроніка Apple або автомобілі Ford складаються з компонентів, що постачаються з Китаю, Південної Кореї,

Мексика. Якщо на ці комплектуючі накладаються мита, то: зростають собівартість продукції; компанії мають вибір – або перекласти витрати на споживача, або зменшити свою маржу. Компанії, що виробляють товари на експорт до США, змушені або знижувати ціни, щоб зберегти попит, або ризикувати втратою ринку. Це відображається на прибутковості. Для уникнення мит деякі компанії намагаються переорієнтувати поставки через треті країни або перемістити виробництво в інші регіони. Але це також вимагає значних витрат, зокрема на: переобладнання виробництва; найм персоналу; додаткові податки чи адміністративні витрати.

За оцінками Peterson Institute for International Economics, мита, введені в період 2018-2020 років, коштували американським компаніям понад 80 млрд дол. США лише у вигляді збільшення витрат. Відновлення мит у 2025 році в ще більших масштабах може призвести до ще більшого скорочення прибутків. Delta Air Lines відзначила, що через мита на алюміній їх витрати на нові літаки зросли на 200 млн дол. США. Подібна ситуація спостерігалась і у Harley-Davidson, яка перенесла частину виробництва до Європи, аби уникнути відповідних євро-мит у відповідь.

Запровадження мит США не лише вдарило по китайському імпорту, але й прямо торкнулося європейських компаній, особливо в галузях, де трансатлантична торгівля є інтенсивною (автомобілебудування, фармацевтика, машинобудування, агропромисловість). До найбільш уражених галузей в ЄС відносяться:

Автомобільна промисловість (такі виробники, як Volkswagen, BMW, Mercedes-Benz, експортують значну частку своєї продукції до США. Мита 25% на імпорт автомобілів із ЄС призвели до подорожчання кінцевої продукції; зниження обсягів продажів на американському ринку; замороження інвестицій у нові заводи в США (наприклад, BMW призупинила розширення виробництва у Південній Кароліні).

Фармацевтика та хімічна промисловість (такі гіганти як BASF, Sanofi, Bayer постачають свою продукцію на ринок США). Введення мит на хімікати та ліки викликало підвищення цін і втрату частки ринку для європейських постачальників.

Агросектор та харчова промисловість (така продукція як сири, вина, оливкова олія, зазнали додаткових зборів до 25%). Це зробило їх менш конкурентоспроможними порівняно з місцевими або альтернативними постачальниками з країн безмитного доступу.

Європейські корпорації розробили низку стратегій для збереження конкурентоспроможності в умовах торговельної напруженості з США:

- Перенесення виробництва ближче до ринку (Nearshoring/Onshoring) [6]. Volkswagen та Siemens розглядали або реалізовували проєкти локалізації частини виробництва у США, щоб уникати імпортних зборів; скорочувати логістичні витрати; використовувати місцеву робочу силу.

- Диверсифікація ринків збуту. Компанії намагаються зменшити залежність від американського ринку, активніше просуваючись в Азії, Африці,

Латинській Америці. Airbus, наприклад, активізувала співпрацю з Індією та країнами Перської затоки.

– Ведення перемовин через галузеві асоціації та уряди. Business Europe та Європейська комісія активно вели переговори з адміністрацією США щодо виключення окремих товарів із переліку мит. Такий підхід дав часткові результати: деякі хімічні продукти було звільнено від зборів.

– Інвестиції в інновації та стійкість. Європейські корпорації зосереджуються на технологічних проривах, які дозволяють: зменшити залежність від імпорту сировини; перейти до більш гнучкого виробництва; створювати унікальні продукти з високою доданою вартістю.

– Торговельні угоди ЄС з іншими країнами. ЄС активно укладає угоди про вільну торгівлю (з Японією, Канадою, Південною Кореєю), що дозволяє компаніям переорієнтувати торгові потоки. Це сприяє зменшенню втрат від бар'єрів на американському напрямі.

Європейські міжнародні корпорації не залишилися наодинці з викликами торговельного протекціонізму. Важливу роль у їхній підтримці відіграють як наднаціональні, так і національні інституції. Європейська комісія виступає гарантом рівного доступу до світових ринків для європейського бізнесу; реалізує ініціативи, наприклад, Trade for All, що передбачає: захист європейських експортерів; підтримку малого і середнього бізнесу у виході на зовнішні ринки; стимулювання сталого виробництва. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) забезпечує фінансування модернізації виробництва, цифровізації, енергетичної трансформації; підтримує МНК у проєктах з локалізації виробництва в стратегічних регіонах. Національні агенції підтримки експорту та інновацій – у Німеччині (Germany Trade & Invest (GTAI)); у Франції (Bpifrance Export) надають послуги, консультації, фінансування, політичну підтримку в переговорах із країнами-реципієнтами.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз реакції на торговельні мита МНК з ЄС, США та Китаю

Країна/регіон	Стратегія	Підтримка держави	Фокус розвитку
США	Реіндустріалізація, лобіювання	Податкові пільги, Buy American	Виробничий націоналізм
ЄС	Диверсифікація, еко-інновації	Програми ЄС, інвестфонди	Зелена трансформація
Китай	Імпортозаміщення, експансія	Субсидії, Made in China 2025	Технологічне лідерство

Таким чином, введення торговельних мит США у 2025 році суттєво вплинуло на конкурентоспроможність міжнародних корпорацій, спричинивши зростання витрат, порушення ланцюгів постачання та зниження інвестиційної активності. У таких умовах компаніям необхідно адаптувати свої стратегії, зокрема шляхом диверсифікації постачальників, перегляду цінової політики та інвестування в локалізацію виробництва.

Список джерел

1. Another U-Turn: Trump reverses tariffs that caused market meltdown, but companies remain bewildered. URL: <https://apnews.com/article/trump-tariffs-pause-businesses-reaction-a61a1adcaf6332f6188aeld70664b898> (дата звертання: 02.04.2025).
2. What Will Trump's Tariffs Do for U.S. Consumers, Workers, and Businesses? URL: https://www.americanprogress.org/article/what-will-trumps-tariffs-do-for-u-s-consumers-workers-and-businesses/?utm_source=chatgpt.com (дата звертання: 02.04.2025).
3. CEOs struggling to get anything done. URL: https://www.businessinsider.com/ceos-feel-uncertain-worried-despite-trump-tariff-pause-2025-4?utm_source=chatgpt.com (дата звертання 03.04.2025).
4. Tariff threat is a bitter pill for global pharma giants URL: https://www.thetimes.com/business-money/companies/article/tariff-threat-is-a-bitter-pill-for-global-pharma-giants-c66tvdkb0?utm_source=chatgpt.com®ion=global (дата звертання: 04.04.2025).
5. Trump tariffs will send global trade into reverse this year, warns WTO. URL: https://www.theguardian.com/us-news/2025/apr/16/trump-tariffs-will-send-global-trade-into-reverse-this-year-warns-wto?utm_source=chatgpt.com (дата звертання: 04.04.2025).
6. Беззубченко О. А., Пересічний О. Вплив геополітичних зрушень на глобальні ланцюги створення вартості в промисловому секторі. *Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України* : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25 квіт. 2024 р. Київ : МДУ, 2024. С. 15–18.

БЕЗЗУБЧЕНКО Ольга,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Маріупольський державний університет

ШЕВЧЕНКО Валерія,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
ОП «Економіка праці»,
Маріупольський державний університет

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА: СУЧАСНІ ТА СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

У ХХІ столітті цифрова економіка стала одним із головних рушіїв трансформації світового господарства. Вона змінює підходи до виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів і послуг, сприяє появі нових бізнес-моделей і методів управління. За визначенням Світового банку, цифрова економіка – це економічна діяльність, що базується на використанні цифрових технологій, насамперед інтернету, мобільного зв'язку та даних [1]. Її розвиток є